

İçindekiler

Takdim 5

Söyleři 10 *İstanbul, Mahalle ve Mekân*
Zafer Çelik
“İstanbul, Kentsel Dönüşüm ve Mahalle” Üzerine
Prof. Dr. Uğur Tanyeli ile Söyleři

Makaleler 38 *Sercan Özgencil Yıldırım*
İstanbul: Dünden Bugüne Kamusalda Özelin
Tahakkümüne Doğru Genel Bir Bakış
64 *Nurcan Yazıcı*
Ondokuzuncu Yüzyılda Sultanahmet Meydanı
86 *Ceren Mert*
İstanbul’da Bir Üçüncü Mekân Okuması:
‘Pozitif’ Titreşimler ve Babylon

Medeniyet, Hayat ve Mahalle

116 *Köksal Alver*
Mahalle: Mekân ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği
140 *Lütfi Bergen*
Medeniyetin Cüzü: Mahalle

Mahallenin Halleri: Gecekondu ve Steril Mekânlar

170 *Tahire Erman*
Kent Çeperindeki bir ‘Devrimci’ Mahalle: 1970’lerden
2000’lere Mahallenin Değişen Anlamı ve Mahalle Üzerinde
Yaşanan Çatışmalar, Çekişmeler
196 *İbrahim Yenen*
Geleneksel Mahalle Dindarlığının Gecekondu
Dindarlığına Dönüşümü
216 *Didem Akyol Altun*
Kapalı Konut Siteleri ve ‘Mahalle’ Kavramı

Kent Yazıları

246 *Şeyhmus Diken*
Diyarbakir “Hangi” Mahle?
256 *Esra Bakkalbaşıoğlu*
Ayrımcılık İçin Yeni Yöntemler:
Kudüs’te Yerel ve Merkezi İdarenin İşbirliği

Contents

Editorial 5

Interview *Istanbul, Neighborhood and Space*

10 Zafer elik
On Istanbul, Urban Transformation and Neighborhood
with Uğur Tanyeli

Articles

38 *Sercan zgencil Yıldırım*
Istanbul: An Historical Overview From the Public Towards the
Tyranny of the Private

64 *Nurcan Yazıcı*
Sultanahmet Square in the Nineteenth Century

86 *Ceren Mert*
A Reading of Thirdspace in Istanbul: 'Pozitif' Vibrations and
Babylon

Civilization, Life and Neighborhood

116 *Köksal Alver*
The Neighborhood: The Mysterious Union of Space and Life

140 *Lütfi Bergen*
An Element of Civilization: Neighborhood

Forms Of Neighborhood:

Squatter Settlement and Gated Communities

170 *Tahire Erman*
A Neighborhood of 'Revolutionaries' in the Urban Periphery:
The Changing Meaning of the Neighborhood and the Struggles
and Contestations over it between the 1970s and 2000s

196 *İbrahim Yenen*
The Conversion of Traditional Neighborhood Piety to Slum
Piety

216 *Didem Akyol*
Gated Communities and the concept of 'Neighborhood'

Urban Writings

246 *Şeyhmus Diken*
Diyarbakir: Which "Neighborhood"?

256 *Esra Bakkalbaşıoğlu*
New Methods of Discrimination: Collaboration of Local and
Central Governments in Jerusalem

Takdim

Mahalle, idarî, fizikî ve sosyal bir birimdir. Mahallenin önemi, idarî ve fizikî bir birim olmasından çok, başkalarıyla ortak bir hayatı yaşadığımız öznelerarası bir dünya olmasından kaynaklanır. Çünkü, içine doğduğumuz bu sosyal dünya “kim” olduğumuz üzerinde doğrudan belirleyicidir, bizim için güvenli bir sığınak ve tutunma noktasıdır, sıcak bir yuvadır/evdir.

Mahalle sosyal bir birimdir; tam da böyle olduğu içindir ki, yerel, ulusal ve global ölçekli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik dönüşümleri mahallenin dönüşümü aracılığıyla da tartışabiliriz. Mahallenin tarihî evrimi aslında yerel, ulusal ve global ölçekte toplumun evriminin bir prototipidir.

Geleneksel Türk-İslam mahallesi temel özelliklerini hızla yitirmeye devam ederken, insanlar yitik cennetlerini şimdilerde “kapalı konut siteleri”nde arıyorlar. Öte yandan, herhangi bir nedenle köylerini/kasabalarını ya da eski mahallerini terk etmek zorunda kalan, kimi başka insanlar, sonradan geldikleri kentte hayatta kalabilmek için “çöküntü mahalleri”ne ya da “gecekondu”lara sığınıyorlar.

Mahalle yerel, ulusal ve global ölçekte üçlü bir baskıya maruz kalmakta. Devlet ve sermaye ittifakı, her üç düzeyde de mahalleyi kuşatmış durumda. “Kentsel dönüşüm” adı verilen bu kuşatmadan mekânın kendisi kadar, o mekânda mukim insanların kültürleri de doğrudan etkileniyor. Kuşatma, sadece iktisadî değil, ideolojik ve kültürel de.

“Baskı”, mahallenin mütemmim cüz’ü, hem baskıya maruz kalmak hem de kendisi baskı üreten bir mekanizma olması açısından. Alfred Schutz’un “hayat-dünyası” kavramı etrafındaki tartışmaya katkılarından ilhamla “mahalle baskısı” kavramını ortaya atan Şerif Mardin, mahallede “yabancı” ya da “öteki” addedilenin maruz kaldığı dışlanma-ya/baskıya dikkatlerimizi çekmeye çalışmıştı. Her ne kadar ortak bir mekânı paylaşanlara çoğulluk atfedebilesek de, mahalle, aslında, “benzer”, “tipik”, “aşına”, “alışılmış”, “bilinen” olanla özdeştir. Yabancı, farklı ya da atipik olan, benzer/tipik/aşına/alışılmış/bilinen olana ne kadar uyum sağlarsa sağlasın, entegre olursa olsun, benzerse benzesin, her halükarda, baskıya maruz kalır. Çünkü, o ötekidir/yabancıdır. Öteki, müslümanların arasındaki gayrimüslimdir, Avrupa’daki herhangi bir mahalleye göç etmiş siyahtır/müslümandır, Sünni mahallesindeki Alevi’dir, Alevi mahallesindeki Sünni’dir, her hangi bir çoğunluğun arasında azınlıkta kalandır.

*

“Mahalle” üst başlığı ile hazırladığımız bu sayı ile idealkent ikinci kez karşınıza çıkmış oluyor. Dosyamız, Uğur Tanyeli ile arkadaşımız Zafer Çelik’in yapmış olduğu röportajla başlıyor. Sercan Özgencil Yıldırım, Nurcan Yazıcı ve Ceren Mert’in İstanbul temalı çalışmalarını takiben, Köksal Alver ve Lütfi Bergen’in mahallenin Türk-İslam dünyasındaki önemi ve yaşadığı dönüşümü konu alan çalışmalarına yer verdik. Tahire Erman, Ankara’daki bir gecekondu mahallesinin kurulma evresinden başlayarak günümüze kadar yaşadığı dönüşümleri analiz ettiği demografik çalışmasıyla, bu sayımıza da önemli bir katkı sağlamış oldu. İbrahim Yenen, “geleneksel mahalle dindarlığı”ndan “gecekondu dindarlığı”na dönüşümü konu aldığı yazısıyla, “mahalle baskısı” tartışmasına yeni bir yorum getiriyor. Son olarak, Kent Yazıları adlı bölümü-

müzde, Diyarbakır mahallelerini anlattığı yazısıyla Şeyhmus Diken'in ve Kudüs'te Filistinlilerin maruz kaldığı ayrımcılığı analiz ettiği çalışmasıyla Esra Bakkalbaşıoğlu'nun çalışmalarını okuyacaksınız.

*

idealkent, önümüzdeki sayılarında sırasıyla "Mekan ve Kimlik" (üçüncü sayı), "Ankara" (dördüncü sayı) ve "Kent Ütopyları" (beşinci sayı) konulu çalışmalara yer verecek. Katkılarınızı bekliyoruz...

idealkent